

GELOOFVVRAGEN Vraag het aan Theo

Erik DE SMET

- De os en de ezel figureren al sinds vierde eeuw naast de kribbe
- De wijzen uit het Oosten verwijzen wellicht naar Perzische priesterkaste

Allereerst is het niet zo dat Benedictus XVI in zijn recentste Jezusboek (*Jezus van Nazareth. Proloog. De kinderjaren*, Lannoo, 2012) oproept figuren uit de kerststal te verwijderen. Wel leest de paus wat er in de Schrift staat en legt hij daar de traditie naast, zowel die van de kerkvaders als die van de volkse verbeelding.

De paus stelt vast, samen met iedere aandachtige Bijbellezer, dat er eigenlijk geen sprake is van een stal waarin Jezus werd geboren. Niet bij Matteüs – die het overigens over een „huis” heeft – en niet bij Lucas, de twee evangelisten die het kerstverhaal vertellen. Lucas (2, 7) vermeldt wel dat Maria haar pasgeboren zoon in een „voederbak” legde. „Daaruit heeft men terecht afgeleid dat Jezus geboren is in een stal, in een ongestuvrij – je zou bijna zeggen onwaardige – omgeving”, schrijft de paus.

Volgens de oudchristelijke schrijvers Justinus (165) en Origenes (253) werd Jezus geboren in een

grot, die christenen in Palestina daadwerkelijk konden aanwijzen. Kerkvader Augustinus interpreteerde de voederbak uit Lucas als de plek waar dieren te eten vinden. Het verwijst aldus naar Jezus als brood van eeuwig leven.

De evangeliën vermelden geen dieren, tenzij de kudde schapen met dewelke de herders de nacht doorbrachten in het veld. Vanwaar dan de os en de ezel in de kerststal? Benedictus XVI: „Mensen die hier gelovig over nadachten en die het Oude en Nieuwe Testament in hun onderling verband lezen, hebben die lacune al vroeg opgevuld door te wijzen op Jesaja 1, 3: ‘Een os kent zijn eigenaar, een ezel de krib van zijn meester; maar Israël weet van niets; mijn volk heeft geen begrip.’” De kerkvaders herkenden in Jesaja’s krib de voederbak van Lucas’ verhaal. Os en ezel prijkten dan ook reeds in de vierde eeuw naast de kribbe.

In het tijdschrift *Collationes* wijst nieuwtestamenticus Geert van Oyen op de invloed op de westerse kunst van het apocriefe protoevangelie van Jacobus, geschreven tussen 150 en 200. Dat gaat integraal over de kindsheid van Jezus en vermeldt tal van details, zoals de vroedvrouw die te laat komt in de grot, Jozef die een ezeltje bij zich heeft en het grote leeftijds-

Hoe zit dat nu met de os en de ezel? Volgens berichten in de pers zou de paus deze lieve dieren uit de kerststal willen verbannen. En wat dan met de andere kerstfiguren? Horen zij er nog bij?

verschil tussen Jozef en Maria. Bijgevolg is Jozef in de kerststal wel eens een grijsaard.

Als eerste getuigen spelen de herders en hun schapen in Lucas’ kerstverhaal een hoofdrol. Maar wat met de engelen? Lucas heeft het over één engel die een boodschap brengt aan de herders. En het is goed nieuws, *euangelion* in het Grieks, het evangelie.

Uit ‘voederbak’ werd afgeleid dat Jezus in een onwaardige omgeving werd geboren, in een stal

„En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees”, zegt Lucas. Een leger dus, geen cherubijntjes. Er staat ook niet dat ze zingen, ze prijzen. Benedictus XVI wijst op de correcte vertaling van hun boodschap: „Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die Hij liefheeft” (zoals de Nieuwe Bijbelvertaling het zegt). Dus niet: „mensen van goede wil”.

De meest exotische figuren in de kerststal zijn ongetwijfeld de drie koningen. De evangelist Matteüs vertelt over hen meteen na zijn bericht over Jezus’ geboorte. En er

staat „magiërs”, vaak vertaald als „wijzen uit het Oosten”. Paus Benedictus volgt de stelling dat met ‘magiërs’ leden van de Perzische priesterkaste werden bedoeld. „Ze staan symbool voor de innerlijke dynamiek die godsdiensten voortdrijft”, schrijft hij, „voor het zoeken naar waarheid, naar de ware God en eigenlijk dus ook voor filosofie, in de oorspronkelijke betekenis van het woord.” De christelijke lezing van Jesaja over koningen die zich door het licht laten leiden, maakte van hen vorsten uit alle werelddelen, beladen met wierook en goud, en bracht ook kamelen en dromedarissen in de stal.

En de ster die de wijzen de weg wees? Benedictus XVI staat er lang bij stil. Was het een conjunctie van Jupiter en Saturnus in 6 vóór Christus? De paus leest erin dat de krachten en machten van de astrologie (het geloof in de invloed van de sterren) overwonnen waren: „Het Kind leidt de ster.”

Al die figuren horen dus wel degelijk thuis in de stal. Of moeten we zeggen de grot?

Reacties op deze bijdrage en nieuwe vragen voor de rubriek zijn welkom bij *Kerk & Leven* • Vraag het aan Theo, Halewijnlaan 92, 2050 Antwerpen of via geloofsvragen@kerknet.be.

Benedictus vijfde machtigste mens

De paus bekleedt de vijfde plaats in de lijst van machtigste mensen ter wereld die het Amerikaanse economische weekblad *Forbes* jaarlijks publiceert. Daarmee doet hij het beter dan in 2011, toen hij zevende werd. Benedictus XVI moet dit jaar de Amerikaanse president Barack Obama, de Duitse bondskanselier Angela Merkel, de Russische president Vladimir Poetin en de stichter van Microsoft Bill Gates laten voorgaan. Bij het opstellen van de lijst hield *Forbes* rekening met vier factoren: het aantal mensen over wie de personaliteiten gezag uitoefenen, hun financiële middelen, hun invloed en de manier waarop ze de wereld veranderen.

Eredoctoraat voor Jozef Corveleyn

Jozef Corveleyn, klinisch psycholoog en psychoanalyticus aan het departement psychologie aan de KU Leuven, ontving een eredoctoraat van de Semmelweis universiteit in de Hongaarse hoofdstad Boedapest. Corveleyn vormt ook priesterkandidaten aan het seminarie in Leuven. De professor dankt het eredoctoraat aan zijn inhoudelijke en organisatorische steun bij de uitbouw van de godsdienstpsychologie in het bredere kader van de geestelijke gezondheidszorg aan de Hongaarse universiteit. (IVH)

Bijbelse flora in borduurwerk

Stephanie COSEMANS (84) inventariseerde alle planten en gewassen uit de Bijbel

Jan COLLA

Heeft u enig idee hoeveel planten, bomen, kruiden en gewassen er in de Bijbel voorkomen? Stephanie Cosemans (84) uit het Limburgse Borgloon heeft ze geteld. „In totaal zijn er bijna 700 vermeldingen, onderverdeeld in 78 soorten. Toen ik ernstig ziek was, las ik de Bijbel van a tot z. Ik was altijd al een natuurmens en het viel me op dat er zoveel planten vermeld staan. Elke bloem, struik of boom die ik tegenkwam, schreef ik op in een notitieboekje, met het citaat uit het Bijbelboek erbij. Later

ging ik ook planten opzoeken die genoemd zijn naar Bijbelse figuren – bijvoorbeeld de josaaboom of het lievevrouwebedstro.”

Cosemans raakte zo gegrepen dat ze die flora ook in beeld wilde brengen. „Ik gaf vroeger cursussen handwerk en zo kwam ik op het idee die planten te borduren. De klassieke kruisjessteek is daar niet zo geschikt voor, wel naaldschilderwerk, een Japanse vorm van borduren die meer driedimensionaal is.”

Dat leverde telkens een kaart op met een geborduurde plant

in een ovale uitsnijding, met de Nederlandse, Franse en de wetenschappelijke Latijnse naam evenals het Bijbelfragment.

„In elke kaart zit ongeveer 25 uur werk”, becijferde Cosemans. „Ik was er jaren mee bezig. In 2002 gaf ik in eigen beheer een boek uit met honderd afbeeldingen, van alssem tot wijnruit. Die duizend exemplaren waren snel uitgeput. Intussen ben ik bezig aan een herwerkte versie die ik alleen op cd uitbreng. De referenties zijn aangepast volgens de laatste Bijbelvertaling, ik koos andere psalmuittreksels en voegde van elke plant de symbolische betekenis bij. Een roos bijvoorbeeld staat niet enkel voor pure liefde, maar ook voor zwijgzaamheid. Daarom zie je ze soms uitgesneden in oude houten biechtstoelen. Ik vermeld nu ook de eventuele geneeskundige eigenschappen. Voor mij is de plantenwereld symbooldrager van levenswaarden en van een diepere werkelijkheid. Al wat God gemaakt heeft, is goed en dient voor iets, zelfs een distel.”

Haar eigen lievelingsplant is de lotus. „Universeel religieus – ze komt ook voor in het Indiase scheppingsverhaal – en ze doet me denken aan mijn Vietnamese petekind dat ik heb grootgebracht. Ook staat ze symbool voor overlevingskracht. Want ik hoop

Stephanie Cosemans met haar levenswerk: „God gaf alles een betekenis, ook de bloemen en de bomen.” © Mine Dalemans

Advertenties

GOEDKOOPSTE in zijn assortiment

Everyday Regular 36 koffiepads

€ 1,80

colruyt laagste prijzen

Makkelijk de trap op en af?

Maak kennis met de traplift van ThyssenKrupp Encasa.

Makkelijk te bedienen

Ruime keuze in materialen en kleuren

Maatwerk en professionele montage

Voor alle trappen!

Esthetiek, comfort en veiligheid in slechts 1 rail

Bel gratis 0800 94 365

www.tk-traplift.be

INFORMATIEBON Stuur mij vrijblijvend een gratis documentatiepakket.

Mijn gegevens: Dhr. Mevr.

Naam: _____

Straat: _____

Postcode: _____

Tel.: _____

Stuur deze bon volledig ingevuld naar ThyssenKrupp Encasa, Kaleweg 20, 9030 Gent of mail naar info@tk-encasa.be

KL